

ŠTEV. 1, 2.

JANUAR - FEBRUAR 1929.

LETO X

Dr. Ivan Pregelj:

Naše najvišje.

(Za materinski dan 25. marca 1929.)

Bratje in sestre! Pesem slavnino
zapojmo,
temu, kar večno v tem svetu in času,
v tem žitju in občutju živi:

pesem Najlepšega,
pesem Najvišjega,
pesem Nesmrtnega, pesem
Neskončnega

v mrtvi minljivosti tega sveta
in teh dni...

Pesem slavnino zapojmo n a j v e č j e m u
d o b r e m u v n a s!

Pesem prve in zadnje l e p o t e v n a s!
Prve in zadnje svetlobe v nas!

Pesem vse odrešilne l j u b e z n i,
pesem nas vseh in za vse,
pesem ene Skrivnosti: MATERE...

Matere...

Vrela življenj, viri zvestobe,
čistih plamenov svete Vestalke,
blagoslovljeno, Vestalke, Vaše ime!

V pušči Hagara usehla umira,
z mrtvim še mlekom dete doji...

Blagoslovljeno, Hagara, Troje ime!
Ptica Pelikan je grudi razrila

v hrano mladičem krvi je prelila...
Blagoslovljeno, Pelikan, troje ime!

Matere...

V solzah umirajo, nedolžne mučenice
težko krivdo očetov in svojih nesrečnih
sinov,

krhajo srd, lomijo meč,
še sovražnim gomilam so ljubeče
odvetnice,
še tujim ranam v smrtni sragi zadnja
sladkost...

Bratje in sestre! Pesem zapojmo
slavnino

temu, kar večno v tem času in svetu,
v tem žitju in občutju živi:

pesem Najlepšega,
pesem Najvišjega,
pesem iz sanje in zadnje modrosti
vseh mož!

Matere, Matere!

Troje oznanja in priča Vesoljnost Boga:
Luč, Lepota, Ljubav!

L u č Njegovo? — Imamo nebo!

Lepoto božjo? — Imamo zemljo!

Ljubezen nebes? — Mati zrcali jo!

Bratje in sestre! Pesem zapojmo
številno,

pesem Najlepšega,
pesem Najvišjega,
pesem iz sanje in zadnje ljubezni
vseh mož;

sama sebe razodeva

in kakor Bog

sama sebe slavi:

MATI...

A. Košmerlj:

Bistven namen katoliške akcije.

Najrazličnejše so definicije, ki skušajo opredeliti pojem katoliške akcije, vse pa se ujemajo v tem, da poudarjajo glavni cilj katoliške akcije, ki je: sodelovanje lajkov pri širjenju Kristusovega kraljestva.

Medtem, ko se je prej reklo naj duhovniki zapustijo zakristijo in stopijo v življenje, doni danes lajikom mogočen klic, da se vrnejo k cerkvi, ne le zato, da se udeležujejo njenih bogoslužnih pobožnosti, marveč tudi zato, da aktivno sodelujejo pri širjenju Kristusovega kraljestva, tako piše krakovski nadškof knez Sapieha v Pastirskem listu 1927. l.

>Katoliška akcija je tedaj soudeležba lajkov, pri pravem misijonskem delu Cerkve, je posebna oblika sodelovanja lajiškega sveta s poslanstvom duhovščine.< (Oss. Rom. 26. febr. 1926.)

Papež sam definira katoliško akcijo takole: >Katoliška akcija je aktivno sodelovanje klera in lajkov, ni nič drugega kot to, kar so že veliki apostoli in prvi kristjani skupno vršili.< (Konz. 10. februarja 1928.) >Katoliška akcija je sodelovanje lajkov v apostolatu cerkvene hierarhije. Duhovniki naj jo smatrajo kot potrebni sestavni del svoje službe, verniki pa kot dolžnost svojega življenja.< (Pismo na kardinala Gašparija, 24. jan. 1927.)

Pravila za italijansko katoliško akcijo pravijo v prvi točki: >Katoliška akcija je združenje katoliških sil, organizirano za vzdrževanje, razširjanje, uveljavljanje in obrambo katoliških načel v osebnem, družinskem in javnem življenju.<

Genovski nadškof kardinal Boggiani piše v Pastirskem listu 1928: >Z imenom katoliške akcije se navadno imenuje skupina vseh onih ustanov, ki jih večinoma vzdržujejo in vodijo katoliški lajki in, ki so najrazličnejše izgrajene z ozirom na različne potrebe raznih narodov in različne razmere posameznih dežel, ki pa vse služijo blagru Cerkve, družbe in posameznika. S to akcijo skušajo katoliki zbrati vse svoje žive moči, da z vsemi

dovoljenimi in zakonitimi sredstvi pobijajo nekrščansko kulturo, v kolikor je beseda kultura tu sploh na mestu — in da tako odpomorejo veliki škodi, ki iz nje prihaja. Zopet hočejo Kristusa vrniti družini, šoli in družbi, zopet uveljaviti princip človeške avtoritete, kot zastopnice božje avtoritete. Prav posebno pa se hočejo zavzeti za potrebe ljudstva, zlasti za delavski stan, delovati hočejo tudi za to, da bodo državni zakoni v skladu s pravičnostjo, da se bodo krivični zboljšali in odpravili, končno hočejo s pravim katoliškim pogumom, v vseh stvareh zagovarjati in braniti pravice Cerkve in papeža... Torišče katoliške akcije je neizmerno obsežno, kajti od nje ni izključeno nič od vsega tega, kar posredno ali neposredno na kak način soglašja z božjo nalogo Cerkve... Tako mišljena je katoliška akcija apostolat v čast in slavo Jezusa Kristusa in v blagor ter zveličanje človeštva.

Prav lepo pojasnjuje katoliško akcijo kardinal Faulhaber v svojem govoru od 12. febr. 1928: >Katoliška akcija je lajiški apostolat. Tako jo imenuje sam sv. Oče. To je njen prvi bistveni znak. Poklicani nositelji apostolata so papež in škofje, kot nasledniki apostolov. Zdaj pa kliče Pij XI. tudi neposvečene može in žene k soudeležbi na škofovski apostolski službi. Še pred malo leti smo lahko slišali: Ne govorite o lajiškem apostolatu, kvečjemu o lajiškemu diakonatu! Zdaj pa zatrdi najvišje cerkveno mesto, isti papež, ki imenuje lajičizem veliko časovno bolezen, da je sodelovanje v katoliški akciji pravi apostolat. — Škofje in duhovniki so preobloženi z neposrednim dušnim pastirstvom. S težavo polnijo s svojim glasom cerkveno notranjost. Zunanaj pa po cestah in hišah, pridigajo sovražniki Cerkve in krščanskega svetovnega nazora na tisoč prižnicah s tisoč jeziki in časopisi. Če so sovražniki čuječi, njeni prijatelji ne smejo spat. Če sovražniki Cerkve govore, njeni prija-

telji ne smejo molčati. Če se sovražniki pripravljajo na boj, prijatelji ne smejo pustiti, da meč duha rjavi. Če toliko soljudi pada v njihova paganstva, tedaj morajo vsi, ki nosijo Kristusovo ime, in ne le duhovniki postati spoznavalci in apostoli. V lajiškem apostolatu Cerkve vstaja k novemu življenju stara krščanska misel: Peter je v prvem pismu klical celi občini in ne le duhovnikom: »Kraljevsko duhovništvo ste!« Od prve papeške enciklike vodi tedaj ravna miselna črta do svetovne okrožnice Pija XI. Pavel se v pismu do Rimljanov in Filipijanov zahvaljuje onim, ki so ž njim sodelovali v evangeliju. S tem ne misli duhovnike, marveč može in žene iz lajiškega stanu. V svojih nagovorih na svetloetne romarje je sv. Oče spominjal na to splošno duhovništvo in na apostolstvo prvih časov. Prav tako je Pij XI. spomnil birme vernikov. Birma je duhovsko posvečenje k splošnemu duhovništvu, posvečenje za apostolat. Po krstu smo božji otroci. Po birmi postanemo apostoli Gospodovi. Po krstu smo bili kot gradbeni kamni, vloženi v stavbo božjega kraljestva, od birme božje pa smo kot stavbeniki poklicani vzdavati tudi druge v božje kraljestvo. Birma ima socialni in duhovski znak. Ni tedaj dosti, da smo le ribe v mreži apostolov, ni moramo biti sami ribiči in apostoli.«

»Drugi bistveni znak katoliške akcije je, da je reorganizirano skupno delo, delo z družinami močmi. Posamezniki bodo začeli, posamezniki bodo gibalo tega gibanja, gibanje samo pa bo vodila točno načrtana delavna skupnost katoliške moči in osebnosti. Zato hoče sv. Oče: v vsaki škofiji, v vsaki župniji, naj se katoliška akcija organizira kot skupno delo.«

»Tretji bistveni znak katoliške akcije je njen katoliški značaj. Pij XI. je slovesno izjavil: Katoliška akcija je po svojem bistvu religiozne narave. Tedaj ne organizacija s političnimi cilji. Apostoli katoliške akcije delajo s ponosom za božji lon. Delajo zato, da koristijo dušam, da šolajo vest, da širijo mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem, da branijo prava Cerkve. Katoliško delati se pravi: delati v podrejenosti pod cerkveno

avtoriteto. Kot podpora dušnega pastirstva, se mora katoliška akcija priključiti rednemu dušnemu pastirstvu v diecezanskem okolišu. Katoliška akcija mora imeti katoliški značaj.«

»Četrty bistveni znak katoliške akcije je katoliška dejavnost. Sv. Oče se je pritožil: Mnogi katoliki ne mislijo več katoliško o avtoriteti in pokorščini, o lastnini, o razmerju države do države, o razmerju države do Cerkve, o pravicah papeževih. Mislijo juridično, mislijo racionalistično, mislijo kot misli njih časopis, a ne več katoliški. Mi se moramo zopet naučiti katoliško misliti in od misli iti k dejanju. Od dejanja k apostolatu. Akcija pomeni dejanje. Apostoli akcije ne smejo vesel pritegniti in v čolnu zaspiti, ne smejo pustiti, da mreže gnijejo v pesku, njih dolžnost je, da delajo. Tu je lahko tudi prava beseda na pravem kraju toliko vredna kot dejanje. Kdor se zoperstavlja laži in daje pričevanje resnici, kdor se postavi za dostojnost v javnem življenju, kdor se žiganje mrličev žigosa, kot novo paganstvo, kdor deli škofom njegove skrbi in rovarjenje zoper škofa zavrača, ta je apostol katoliške akcije, poln silne dejavnosti.«

»Peti bistveni znak katoliške akcije pa je katoliški optimizem. Sv. Oče je dejal v božičnem nagovoru: Optimisti hočemo biti in ostati. Na mnogih ustnicah leži resnobno vprašanje: »Bo li Cerkev tudi v novih časih spolnila svoje poslanstvo in rešila krščansko kulturo pred paganstvom? Ne bojme se! Delajmo v zaupanju Nanj, ki je dejal: »Jaz bom vse nase potegnil.« — Tako kardinal Faulhaber.

Naj omenim ob kratkem še lepe besede škofa Weitzza, ki je na vorarlberškem katoliškem shodu l. 1928. odgovarjal na vprašanje: Kaj hoče sv. Oče v katoliško akcijo?, takole: 1. Kristus je kralj resnice. Njegov nauk morajo sprejeti vsi ljudje. Katoliški kristjani morajo biti po besedi sv. Pavla »ene misli s Kristusom«. Kristjani morajo čutiti in misliti katoliško v polni resnici. To pa b. le tedaj, če krščanska resnica predpostavljena vsemu... Katoliška akcija

tedaj predvsem sodelovanje, da katoliško mišljenje zavlada povsod in vse prešine: Družinsko življenje, vzgojo otrok, šolstvo, katoliška društva, gospodarsko delovanje, družabno in javno življenje. Zopet se moramo vsi priučiti temu, da bomo svetovno dogajanje sodili in določali po katoliških načelih in nauku Kristusovem.

2. Kristus je kralj svetosti. Vse odrešilno delo gre za tem, da človeka posveti. Katoliška akcija je tedaj sodelovanje pri posvetitvi človeka. Današnji čas rabi odpora proti nenravnosti. Papež hoče, da pobijem nevarnost v modi in zabavi. V gledišču in kinu, v literaturi in umetnosti, v družbi in življenju.

3. Kristus je kralj ljubezni. Živimo v času brezmejne dobičkaželjnosti in obenem v dobi najhujše socialne bede. Katoliška akcija mora pomagati, da se širi v svetu ljubezen in pravičnost. Boj zoper krivičnost in brezsrčnost mora stati v svoj program. Zdi se, da je v tem jedro katoliške akcije. Saj piše apostol: »Končni cilj postave je ljubezen iz čiste srca in dobre vesti in nepokvarjene vere.« Katoliška akcija mora izvesti to, da bo v veliki družini božjih otrok spet zavladovala ljubezen. Sodelovati mora, da bo ta ljubezen vladala v socialnih ustanovah, v skrbi za uboge, v dobroteljnih napravah. To bo triumf Kristusov, ki hoče biti na ta način — »Kralj in središče vseh sreč.«

Pevski odsek

V pojasnilo.

Kot je bilo v časopisih že javljeno, preneha z letošnjim letom »Pevca« izhajati kot samostojen list in se združi s »Prosvetnim Vestnikom«. Književni prilogi so zaenkrat odmerjene 4 strani, glasbena priloga pa ostane v dosedanji obliki. Uredništvo »Pevca« je na to odločitev nerado pristalo, zlasti še, ko ima letos — kot še nikdar prej — dovolj in izredno zanimive tvarine. Prvi vzrok je

pomanjkanje gmotnih sredstev; izredno majhna naročnina je krila komaj delček vseh stroškov. Daljni vzrok leži v načrtu Prosvetne Zveze, ki želi za svoje Podzveze imeti skupno glasilo, kar je zopet z mnogo drugih vidikov popolnoma razumljivo. To sporočamo vsem prijateljem, naročnikom, vsem okrožnim referentom v nadi, da bodo naše delo vsestranko podprli in krog naših naročnikov razširili.

Uredništvo.

Fran Govekar:

Viktor Parma kot človek in skladatelj.

(V ljubljanskem radiu 13. dec. 1928.)

Za 12. oktobra 1896, za otvoritev Narodnega doma v Ljubljani, je Parma zložil novo polko mazurko z naslovom »Pod svoje streho«, na slavnostni predstavi v deželnem gledališču pa so uprizorili tudi 3. dejanje Parmove opere »Urh grof celjski«.

Prvi operni uspeh mu je dal poguma, iskal je libreta in medicinec Fran Göstl mu je napisal besedilo nove opere. Besedilo je predelal Anton Funtek. Kot

okrajni komisar v Logatecu je komponiral to novo enodejansko opero z naslovom »Ksenija«. Premijera je bila 5. januarja 1897 v Ljubljani. Dosegla je zopet popoln uspeh in publika je zlasti po intermezzu poklicala Parmo trikrat na oder ter mu je bil izročena velikanski venec s trakovi. Ta intermezzo se je poslej pri predstavah v Ljubljani redno ponavljal ter postal priljubljena točka nesešvilnih koncertov.

Karel Hoffmeister, češki komponist, kritik in profesor Glasbene Matice v Ljubljani, je pisal v »Slovenskem listu«:

»Pri ‚Urhu‘ je veljalo Parmi načelo: v početku je bila melodija — in spet melodija in spet melodija, seveda italijanska kantilena. Sedaj pa je dal veliko veljavo poleg pevca še drugemu elementu. Opero odlikujejo jasnost, vznos, temperament in strast.«

Še istega leta so uprizorili »Ksenijo« tudi v Zagrebu. Tudi tu je žela opera velik resničen uspeh v glasbenem oziru, zlasti pa je ugajal intermezzo, ki se je moral vselej ponavljati kakor v Ljubljani.

O »Kseniji« je zagrebški Vienac leta 1897. pisal navdušeno, a posebno o intermezzu, ki ga je prinesel kot prilogo, prirejen za klavir, je pisal: »Intermezzo je pravi biser glasbene literature. Genijalno in majstorski izveden, po sudu naših stručnjaka, n. pr. Kuhača, nadkrijuje i Mascagnijev intermezzo u ‚Cavalleri rusticani‘.«

Intermezzo »Ksenije«, s katerim je žel Parma tolike uspehe, je ustvaril tako rekoč igraje. V Postojni se je neki večer vrnil iz vesele družbe s polno glavo motivov. Dasi je bilo že pozno ponoči, je takoj sedel za klavir in nekaj ur skiciral intermezzo. Par dni nato ga je bil po skici napisal in popolnil. Intermezzo je bil kmalu gotov. Tako se Parma ni sam ni zavedal, kaj je ustvaril. Intermezzo pa ostane dolgo najsijajnejši dokaz Parmovega velikega umetniškega talenta.

Izredno topli sprejem v Zagrebu in izvrstna ondota predstava sta bila vzrok, da se je Parma poslej oklenil tudi zagrebškega gledališča.

Kakor vsi skladatelji, pa tudi Parma ni mogel najti dobrih opernih besedil. Prosil je vse mogoče ljudi, a dobival je taka zmašila, da jih ni mogel uglasbiti. Tako se je odločil in pisal Menasciju, naj mu proda kak svoj libretto. Menasci je bil takrat ugleden solibretist Mascagnijeve »Cavallerie rustice« in Parma je upal, da dobi od tega rutinerja izvrstno operno besedilo. A dobil je »Staro pesem«, ki se je je lotil nemudoma.

Uglasbil jo je l. 1897. in dne 24. marca 1898, je bila v Zagrebu prva, krstna predstava Parmove nove opere »Stara pesem«. Libretto je bilo docela papirnato in brez soka po Heinrich Heinejevi pesmi treh kitic »Es war ein alter Koenig«. Zagrebška kritika je naglašala zopet napredek v umetniškem pogledu, da je Parma mojster orkestracije, da je iznenadil ter očaral z novimi krasnimi orkestralnimi in pevskimi originalnimi melodijami in efekti, toda vsi kritiki so besedilo odklanjali kot nedramatično. To čisto lirično stvarco v treh slikah je Parma nazival muzikalno romanco. Dasi je libretto malone brez zunanje dejavnosti, je vendar polno tihe, nežne poezije in fino erotičnega občutja. Parma sam je svojo »Staro pesem« cenil najvišje in jo je smatral za svoje najboljše glasbeno delo.

»Agram. Tagblatt« je pri tej priliki nazval Parmo »pravega Kreza melodij in mojstra tehnike«, takisto je »Agram. Zeitung« podčrtavala razkošno melodičnost in velik Parmov talent za graciozno in lirično melodiko. Vsi pa so čutili, da je Parma lirik, a prav malo dramatik.

Vzlic šibkemu librettu je žel Parma s »Staro pesmijo« vendarle resnično popoln umetniški uspeh. Toda kritik »Agram. Zeitunge« je napisal tudi:

Die ganze Begabung des Componisten lenkt ihm augenscheinlich auf das Feld der Operette und der feineren Ballettmusik hin, wo nur die melodische Veranlagung ausschlaggebend ist. Nach seinen beiden bisherigen Talentproben, der Oper »Ksenija« und der Oper »Das alte Lied«, ist der Beweis erbracht, dass das dramatische Talent des Componisten mit der melodiosen Veranlagung nicht Schritt halten kann.

In Parma se je lotil operete. Prej pa je uglasbil še veliko Prešernovo balado »Povodni mož« za sole, zbor in orkester.

To balado je izvajala Glasbena Matrica v Ljubljani 10. maja 1911 z neoporečnim uspehom. »Laibacher Zeitung« je pisala: »Die Aufnahme der ‚Povodni mož‘ war eine glänzende.« Skladatelj je žel frenetičen aplavz in ponovne ova-

cije. »Sl. Narod« je poročal, da se skladba odlikuje po rafinirani orkestraciji in blesteči melodiki, »Il. Tednik« pa, da je bila po koncertu soglasna sodba, da je »Povodni mož« eno najkрасnejših del slovenske glasbene literature.

Preden zaključim svoje prvo kramljanje o Viktorju Parmu, pa se moram povrniti k l. 1897., ko sva bila sodelaveca pri ljudski igri »Rokovnjači«.

To dramtizacijo sem napisal čisto slučajno, na prijateljsko, a vendarle žaljivo izzivanje odbornikov Dramatičnega društva v Ljubljani. V I. nadstropju ljubljanskega Narodnega doma, in sicer v kavarni so se pogovarjali gospodje o usodi in kvaliteti izvirne slovenske dramske produkcije. Pokojni Gustav Pirc mi je tedaj dejal: »Slovenski pisatelji znate biti silno kritični; na vse zabavljate, a nihče izmed vseh slovenskih literatov doslej še ni bil sposoben, napisati dramo, ki bi jo lahko z odkritosrčnim uspehom igrali vsaj štirikrat v sezoni!« — Bil sem seveda razžaljen v imenu vseh slovenskih literatov od Primoža Trubarja dalje do tistega dne. »Jaz napišem tako igro,« sem mu odgovoril bojevito, »da jo boste igrali lahko štirikrat zapored v eni sezoni in še štirikrat v naslednji. Napišem vam igro, da se bodo ljudje krohotali in potem jokali, da bodo kričali od navdušenja in ploskali kakor blazni.« — »Nikoli! Smešno! Tak dajte no! Blamirate se, nič drugega!« so me izzivali. In potem sem dramtiziral »Rokovnjače«.

Takoj pa sem mislil tudi na Parmo: komponira naj mi za igro pesmi, koračnico, napitnico, samospev z mešanim zborom itd. Pisal sem Parmu in kakor vsakomur, je ustregel prav kmalu tudi meni. Ko pa mi je izročal svojo silno drobno in fino pisano partituro, mi je dejal: »Pa veš, kaj še! Pred leti sem komponiral Stritarjevo otroško pesmico »Mladi vojaki« iz zbirke »Pod lipo«. Komponiral sem jo v obliki marša. Mislim, da marš ni slab. Izročil sem ga vojaški godbi 27. pešpolka, a partitura leži že nekaj let v arhivu godbe in nihče se ne zmeni za moj marš. Pojdi k arhivarju vojaške godbe in vzemi tisto par-

tituro. Kapelnik Benišek naj izpiše glasove za orkester in za zbor; Ti pa daj dame opernega zbora obleči kot dečke, ki zapoje moj marš na odru.«

Malo nerodno mi je bilo. Otroški marš ni spadal v »Rokovnjače«. Toda Parmu nisem mogel odreči in sem po sili vteknil marš v prvo dejanje prav tako, kakor je želel Parma. Ženski operni zbor nastopi v deških oblekah z lesenimi puškami in papirnati čukami ter z bobenčkom ter zapoje »Mlade vojake«.

Parmove skladbe v »Rokovnjačih« so žele kolosalen uspeh, »Mlade vojake« pa so morali vedno ponavljati po dvakrat, trikrat; marš je postal popularen kakor nobena druga Parmova skladba. Nato ga je igrala vojaška godba neštetokrat, igrale so ga godbe najrazličnejših polkov in civilni orkestri ter gramofoni po vsej Avstriji in po Nemčiji ter daleč po vsem svetu.

Parma je ljubil svoj marš »Mladi vojaki« tako, da je celo pred svojo smrtjo l. 1924. izrečno določil: preden me odpeljejo na pokopališče, naj godba zaigra moj intermezzo iz Ksenije. Ko bom v grobu, pa naj se godba vrne domov med sviranjem moje koračnice »Mladi vojaki«.

In tudi ta želja se mu je bila izpolnila.

Dr. Josip Čerin je živel do prevrata v tujini. Zato je malo, ali le površno poznal Parmove skladbe. Te dni, ko se je s svojim odličnim orkestrom po svoji navadi skrbno pripravljaj na nocojšnji koncert, sem mu dejal: Študiraj in potem mi objektivno povej svojo kritiko!

In dr. Čerin mi je ocenil Parmo kot glasbenika takole:

Najboljša stran Parmove glasbene tvorbe je melodična. Njegove melodije so vseskoz dostojne, torej ne banalne ali trivijalne ter je njih značaj skoraj brez izjeme liričen. Parmove melodije so prijetne, tudi serioznemu glasbeniku zanimive, včasih zelo pristrčne. Ne morem trditi, da bi bile njegove melodije laškega, a tudi ne nemškega značaja, nego so čisto samosvoje, za Parma značilne. Nikdar ne pada v svojih melodijah na nivó vulgarnih operet in so njegove ope-

rete večje glasbene vrednosti kakor modna zmašila.

V harmoničnem oziru pač ni povedal nič novega in je uporabljal harmoniko po vzorih glasbe na zaključku 19. veka. Ritmično pa je zelo interesanten, bogat in živahen. Svojo idejo je znal prenašati na različne instrumente ter je zato njegova instrumentacija zelo živahna, bujna in polna barv. Instrumente je znal torej

izkoriščati lepo in okusno. Seveda včasih trpi kompaktnost orkestrove zvočnosti zaradi Parmove filigranske instrumentacije in ritmike. Tragicke in globokosti čustva ni mogel dovolj izražati ter je na tem polju svoje tvorbe najšibkejši in najmanj samostojen.

Dasi samouk, je ustvaril Parma gledališka dela, ki spadajo med najboljšo glasbo, kar je imamo Slovenci.

A. Jobst:

O osebnosti pevovodje.

Eminentne važnosti pevovodja je v prvi vrsti zadostna izobrazba v pevski in glasbeni vedi. Povprečno izobražen pevovodja nima in ne more imeti tiste potrebne sile, ki goni zbor do napredka, do popolnosti. Kako je zadostna izobrazba pevovodja nujno potrebna, nam kažejo ravno najnovejše kompozicije. Brez zadostnega znanja harmonije ne more pevovodja take skladbe razumeti in je nikakor ne more po skladateljevi zamisli niti povprečno proizvajati. In najboljša skladba postane karikatura na račun skladatelja.

So pa seveda kot povsod, izjeme tudi v pevovodjih. Znani so pevovodji samouki, ki se ne ustrašijo najnovejših skladb in jih tudi v polni meri zmorejo. Kaj jih je privedlo do te stopnje? Pridno študiranje in igranje novih in najnovejših skladb. Imamo izvrstne glasbene revije. Cerkevni Glasbenik, Pevec, Zbori, Nova Muzika. Njih književna in glasbena priloga je danes za nas najboljši material za študij. Saj so šli ti listi stopoma in premišljeno navzgor. Kdor jih je z energično pridnostjo zasledoval, ni zaostal, pač je zelo napredoval in je danes gotovo vesel svojega truda, ki ga je žrtvoval za to, ne samo, da se ogiblje onih vednih nezadovoljnežev, kojih delo obstoji le v vednem zabavljanju modernejših skladateljev in njih del, marveč poln hvaležnosti je do listov in njih energičnih urednikov. Vsak pevovodja bi moral biti naročnik omenjenih listov. Pevovodja, ki je do sedaj svojo študijsko dolžnost zanemarjal ali pa je iz tega ali onega ozira

ta postopni napredek prezrl, naj seže nazaj po imenovanih glasbenih listih in stopoma točno in z zamisljivo pregleda prilogo za prilogo oz. številko za številko. Za študij polno izvrstnega gradiva!

Omenim naj še razne ocene in koncertna poročila v naših dnevnikih. Navidezno kratka notica pa se iz nje pridobi mnogo.

Da mora biti pevovodja tudi dober igravec, je samo ob sebi umevno. Tudi sama šola ne nudi vsega, pač pa dá šola samo podlago. Pevovodja, ki misli, da je po absolvirani šoli že mojster, se bridko vara. Poglejmo naše koncertne mojstre. Priznani pianisti vežbajo na dan ure in ure.

Seveda pride vmes eksistenčno vprašanje. Reš je, takemu koncertnemu mojstru se trud izplača. Je pač eksistenca, dočim so pevovodji po večini bolj idealisti, ki delajo iz veselja, idealizma. Čast komur čast! Žal, da se publika brez izjeme le malo ali prav nič ne zaveda velikega kulturnega dela pevovodij. Upajmo, da se to nujno vprašanje pevovodij in organistov, ki so vsaj na deželi večji del tudi pevovodje, enkrat in Bog daj kmalu ugodno reši. Toda kljub eksistenčni krizi ostane dolžnost, da se izobražujemo in učimo, da bomo kos svoji nalogi.

Pevovodju je torej nujno potrebna vsakdanja vežba v igranju. Ako časa ni, si ga je treba vzeti dnevno vsaj kakšno uro in jo po možnosti določiti za vsakdanjo vajo. To je potrebna vsakdanja hrana pevovodja, brez katere pri da-

našnjem silno naglem napredku polagoma opeša in shira.

In zbor. Dober pevovodja je steber zbora, z njegovo osebnostjo in zmožnostjo zbor stoji in pade. On mora poznati skrivnosti mrtvo zapisane skladbe, jo oživeti. Resnica, malo je umetnosti, ki bi, če ne omenimo govorništva, to umetnost pre-

kosila. Pevovodja, zavedajoč se svoje naloge in tega svojega poklica, bo porabil vsako priliko za nadaljno izobrazbo v tako lepi umetnosti.

Učimo se brez presledka in ob vsaki dani priliki. Glasba napreduje z rapidno naglico. Brez učenja in napredovanja bomo omagali.

Nove skladbe.

Anton Grum: **5. Venček slovenskih narodnih pesmi.** (Za mešani in moški ozir. ženski zbor.) Nanizanih je 10 pesmic, ki jih dosedaj (razen št. 4) v drugih venčkih še ni bilo zaslediti. Prevladujoči F-durov način bo vplival morda nekoliko monotonsko, dalje so nekateri napevi po svoje obrnjeni. Sicer pa ostane prirejevanje narodnih pesmi še nadalje nerešen problem. Vsekakor je pa prav, da se vse pesmi v čim številnejših variantah napišejo, da se morejo potem medsebojno primerjati in se pristni napev morda le izslediti. — Delo se naroča v Jugoslovanski knjigarni.

Stanko Premrl: **Requiem pro una voce cum organo.** — (II. izdaja.) — Skladba je itak že dovolj poznana v vseh svojih vrlinah. Diči jo velika jasnost v sestavi, izredna plemenitost v izrazu; celota diha veselo žalost kot sprehod po

božji njivi — pokopališču. — Založba Jugoslovanske knjigarne.

Martin Železnik: **14 mašnih pesmi.** (Besedilo spisal Gregor Mali.) — Dosedanja besedila za Vstop, Slavo in Evangelij so postala tako rekoč pravilo, tako kot bi druga besedila sploh vpoštev ne prišla. Malijeve pesnitve so dale Železniku lepo priliko, da jih je glasbeno ilustriral. Za razvoj Železnika kot skladatelja je delo izredno važno. Laško bi rekli, da se je harmonsko poenotnil, pač pa ritmično močno razgibal. — Delo je založila Jugoslovanska knjigarna in je vredno vsega priporočila. D.

(Nadaljevanje Hladnikovega življenjepisa in Kromarjevega članka sledi v prihodnji številki; rubriko »Iz koncertnega življenja« in pa »Iz glasbenih listov« bomo pa opustili. Op. ur.)

Ljudska knjižnica

Ljudske knjižnice so poleg šolstva nedvomno najvažnejša kulturna ustanova, ki ji veliki kulturni narodi posvečajo največjo pozornost. Tega se Prosvetna zveza tudi dobro zaveda, zato je letos započela smotreno akcijo za poživitev in izpopolnitev naših društvenih knjižnic po deželi. V ta namen je začela prirejati dekanijske tečaje za knjižničarje, na katerih se obravnava kulturni pomen ljudskih knjižnic in njihovo stanje v naprednih kulturnih državah, se dajejo udeležencem navodila za tehnično vodstvo knjižnic in se jim po-

daja kratek uvod v zgodovino slovenske književnosti, s katero naj se vsi knjižničarji vsaj v glavnih obrisih seznanijo. Ti tečaji imajo predvsem namen, da se knjižničarji strokovno izobrazijo, v kolikor jim je za njihovo uspešno delovanje med ljudstvom neobhodno potrebno, in pa da more Prosvetna zveza po svojem centralnem knjižničarju kontrolirati stanje in delovanje knjižnic in stopiti s knjižničarji v osebni stik, kar je velike važnosti za tako akcijo. Tudi nadaljuje priprave za reorganizacijo ljudskih knjižnic so sedaj izvršene.

Predvsem hoče Prosvetna zveza ustvariti tesnejšo zvezo med ljudskimi knjižnicami po deželi in centralno knjižnico Prosvetne zveze v Ljubljani. O tem bodo dobila društva, oziroma knjižničarji v kratkem podrobna navodila. Za enkrat opozarjamo vsa društva na to, da naj odslej vse knjige za svoje knjižnice naročajo le potem Prosvetne zveze v Ljubljani, ker le na ta način morejo biti deležna večjega popusta pri knjigah. Jugoslovanska knjigarna nam n. pr. nudi 50% popusta. Od drugih naših založb pa tudi upamo doseči znatne ugodnosti. Prosvetna zveza oskrbuje tudi trpežno vezavo; društva pa, ki imajo svoje lastne knjigoveze, naj nam to posebej omenijo.

Nove knjige.

Društvom priporočamo, da si nabavijo za svoje knjižnice sledeče nove knjige:

Ksaver Meška: **Na poljani.** 176 str. Maribor 1928. Tisk in zaloga tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Cena broš. Din 27.50. — To je že druga izdaja ene najlepših povesti našega odličnega pisatelja. Knjiga bo na ljudstvo učinkovala vzgojno v najglobljem zmislu te besede.

Dr. Ožbolt Ilanik: **Kapelški punt.** 166 str. Celovec 1928. Cena broš. Din 30. Ta poljudni ljudski pisatelj je že znan po svoji povesti: Slednji vitez Reberčan.

Dr. O. I.: **Črni križ pri Hrastovcu.** Zgodovinska povest. 201 str. Maribor 1928. (24. zvezek Cirilove knjižnice.) Cena broš. Din 20.

Slavko Savinšek: **Izpod Golice.** Povest z gorenjskih planin. 349. str. Ljubljana 1929. Založila Jugoslov. knjigarna. (29. zvezek Ljudske knjižnice.) Cena broš. Din 30.

Henrik Sienkiewicz: **Na polju slave.** Povest iz časa kralja Jana Sobieskega. 292 str. Ljubljana 1929. Založila Jugosl.

knjigarna. (30. zvez. Ljudske knjižnice.) Cena broš. Din 28.

Reymont VI. St.: **Pravica.** Povest. Prevel France Bevk. 124 str. Izdala in založila Književna zadruga »Goriška Matica«. Cena broš. Din 16. — Reymont je eden največjih poljskih pisateljev, ki je zaslovel zlasti po svojem velikem delu: Kmetje, katerih prva knjiga bo letos izšla pri Slovenski Matici v Ljubljani. Tudi povest Pravica nam slika življenje na poljski vasi.

France Bevk: **Škorpioni zemlje.** Druga knjiga romana iz 14. stol.: Znamenja na nebu. 220 str. Gorica 1929. Izdala Književna zadruga »Goriška Matica«. Cena broš. Din 22. Prva knjiga nosi naslov: Krvavi jezdec. Ko je izšla, je bila razprodana v treh tednih.

Karel May: **Križem po Jutrovem.** Potopis in povesti s slikami. Prva knjiga. I. Jezero smrti. II. Moj roman ob Nilu. 152 str. Maribor 1928. (28. zvezek Cirilove knjižnice.) Cena broš. Din 14. May je eden najbolj priljubljenih in čitanih nemških mladinskih pisateljev, zato moramo odločitev Cirilove tiskarne, da ga začne izdajati v slovenskem prevodu, le pozdraviti.

Dhan Gopal Mukerđži: **Mladost v džungli.** 151 str. Ljubljana 1928. »Založba Svet«. Cena broš. Din 48. Tudi to je odlična mladinska knjiga, ki jo moremo samo priporočati, zlasti še, ker imamo za mladino tako malo primerne čtiva.

Lovrenčič Joža: **Pereči ogenj.** Povest izpod Jamnika. 90 str. Ljubljana 1928. Kmetijska tiskovna zadruga. Cena broš. Din 20.

Jeglič Ciril: **Naše prijateljice.** O življenju in cvetenju sobnih rastlin s 94 podobami. 282 str. Založila družba sv. Mohorja. (23. zvez. Mohorjeve knjižnice.) Cena broš. Din 27. To je prva tovrstna strokovna knjiga pri Slovencih. Pisana je nazorno, živahno in toplo.

Kino odsek

Kulturni film in ljudska izobrazba.

Na mednarodni filmski konferenci je dunajski profesor Ad. Hübl imel lepo predavanje o kulturnem filmu. Nekaj misli iz njegovega predavanja je prav pomembnih.

Kulturni film je dandanes pojm, ki ga mnogo rabimo, vendar pa se prav malo zavedamo njegovega bistva in hontenja. Kulturni film zadeva najprej ljudsko izobrazbo, šele potem šolo, in sicer ne kot učni pripomoček, ampak kot učno dopolnilo. Danes se izdeluje kult. film še diletantsko, zato je ljudski izobrazevatelj še vedno prisiljen skoraj vsak kult. film predelati. Seveda moramo upoštevati tu različni nacionalni okus posameznih narodov. Prepričan sem, da užgano znamenje v kožo braziljanski govedi vpliva pri nekaterih narodih odvratno, medtem, ko drugi smatrajo tak žig kot samo posebi umeven. Tudi razumem, da bo šala v tekstu filma ponekod izzvala smeh, drugod pa ogorčenje.

To kaže, da je treba posamezne kult. filme za gotove razmere in ljudi prikrojiti in predelati. Dunajska filmska centrala Urania pusti vse kult. filme, ki teko v Avstriji, po znanstveniku in ljudskem izobrazevalcu predelati in z novim tekstom opremiti.

Najvažnejša naloga ljudske izobrazbe je brezdvomno vzgoja in plemenitenje narodovega okusa. Zato je njena prva dolžnost boriti se proti izrodnom moderne ljudske zabave, ki jo nudijo umetnostno in etično manjvredni filmi (kičfilmi, šundfilmi). Gotovo pa je to najprej dosegljivo s pozitivnim ljudskoizobrazevalnim delom, predvsem z reformo kinopredstav. Kulturni film mora imeti dostop v kinogledališče in tam mu moramo zagurati vedno bolj obširen prostor. Vse naše delo pa mora stremeti za tem, da gojimo kulturni film ne poleg kinogledališč, ampak v njih samih in da skrbimo, da bo kulturni film služil bodoči generaciji kot učno dopolnilo.

P.

Dobri filmi.

Sloviti nemški jezuit p. Friedrich Muckermann izdaja v mestu Essen tednik Film-Rundschau, v katerem izidejo poleg drugih aktualnih filmskih člankov tudi ocene filmov, ki ravno pridejo v promet. Zbrali smo iz zadnjega letnika filme, katere Muckermannov časopis ocenjuje kot dobre in moralno neoporečne, ter jih nudimo našim društvom. Predvsem bo ta stvar zanimala ona naša društva, ki imajo stalna kinopodjetja. Namen naš pa je, da bi društva zahtevala od firm, pri katerih si izposojajo filme edino le te, ki jih navajamo, tako da bodo zagrebška filmska podjetja prisiljena dobre filme naročiti. V ostalem bomo v »Vestniku« vedno poročali o vseh dobrih filmih, ki izidejo.

Omenjeni dobri filmi bi bili sledeči: Švejnova hči. Pasamount-film. - Pat in Patahon, slepa pasažirja. Nemčija. - Spomenik velike ljubavi. Ufa-film. - Harold ima smolo. Parufamet-film. - Rin Tin Tin med iskalcu zlata. Parufamet-film. - Song. Nemčija. - Strah (Angst). Nemčija. - Slon Nuri. - Bela skrivnost. Ruski film. Terra. - Požar (Großfeuer). Nemčija. - Boj za Matterhorn. Nemčija. - Med dvema morjema. Nemčija. Emelka-film. - Devica Orleanska. Ufa-film. - Četrti mušketir. Amerika. - Bajaderin pristan. Nemčija. - Usoda sveta (Der Herzschatz der Welt). - Haraldova ljuba tašča. Amerika. - Kaj želi lepa žena. Amerika. - Brezbožna deklica. Amerika. - Neboitičnik. Amerika. - Robert in Bertram. Nemčija. - Vrnitev. (Heimkehr.) Nemčija. - Stari Heidelberg. Amerika.

Kino za mala društva.

Običajni (normalni) kino si lahko privoščijo le močnejša društva. Šibkejša društva dosedaj filmskih predavanj niso mogla imeti. Je bilo predrago. Z malimi aparati za ozko filmsko širino (9,5 mm in 16 mm) se je temu odpomoglo. Prosvetna zveza oskrbuje svoja društva tudi s takimi aparati. Cena aparata in pa izposojevanj filmov je tako

nizka, da se aparat spleča z 10 do 15 predavanji, ako je bilo vsaj 100 do 150 ljudi pri vsaki predstavi.

Nekaj zelo važnih opazk zlasti za operaterje s takimi (9.5 mm) aparati. Predvsem ne zahtevajte od aparata prevelikih slik. Največ naj bo 1.75 m širine. Najprimernejša je širina 1.50 do 1.60 m. Pri tej velikosti bo slika tudi dovolj svetla in ostra, če bo le v dvorani **popolna** (!) tema. Žarnice ne preobložiti z električnim tokom, ker sicer pregori. Če smo skož žarnico spustili dovolj toka, slika pa še ni dovolj svetla, ne preoblagajmo žarnice še bolj, ampak poiščimo vzroka kje drugje: morda so leče orošene (ker smo prinesli aparat z mrzlega na toplo ali narobe ali se je naglo zbralo na mrzli dvorani veliko ljudi), zbršimo jih; morda okna niso dovolj zastrta; morda žarnica ne stoji pravilno (žarišče mora biti točno v sredi kondenzorske leče). Pomni, kaj piše inž. dr. Busch: >Poskusi so dognali, da zadostuje 1 m do 1.5 m široka slika za precejšnje število gledalcev. V šoli bo to povsem zadostovalo. Gledalci pri živi sliki dobijo vtis, da gledajo predmete v naravni velikosti, čeprav so v resnici na sliki manjši.<

Aparat mora brezhibno in mirno delovati. Film se mora lahko odvijati in navijati. Če ni tako, si gotovo pozabil na funkcijo kakega kolesčka. Takoj popravi! Če teče film s silo, se trgajo perforacije (luknjice). Osi (zlasti pri motorju) namaži pred predstavo z oljem (s čistim!). Pri kolesu, s katerega se film odvija (zgoraj), se pri nastavljanju zavora rada zatakne za film; pazi! Transmisija od navijalnega filmskega kolesa gre na **zgornji** kolesček!

Toliko zlasti operaterjem. (Če si namenite tak aparat nabaviti, si ta navodila shrani!) Sedaj še prirediteljem: Priporočimo vam, da ljudi ne razvaditi z dolgimi predstavami. Ena ura zadostuje (to so tri filmska kolesa, 1 kolo 15 Din). Pred predstavo kratek govor. Zelo prikladno je, če imate prireditev, ki obstoji iz enega ali dveh predavanj, da vse poživate s kratkim filmom (1 kolo 25 minut).

Filme pošilja Prosvetna zveza tudi po pošti. Drugi dan po porabi jih je treba vrniti. Nekaj filmov je že v zalogi, drugi so naročeni. Prosvetna zveza posoja tudi aparat (20 Din; za operaterja in potne stroške še posebej).

Odbor

Prosvetna zveza Ljubljana je poslala ministrstvu za finance v Beograd sledečo prošnjo:

Prosvetna zveza v Ljubljani, centralna matica 225 prosvetnih in izobraževalnih društev ter narodnih čitalnic, se obrača na ministrstvo financ s ponižno prošnjo, da blagovoli v finančnem zakonu o taksah pri tarifni postavki 99 a, uvrstiti med organizacije, ki ne plačujejo takse, tudi našo Prosvetno zvezo z vsemi podružnicami, t. j. Prosvetna izobraževalna društva in narodne čitalnice v Sloveniji. Kakor uživa Rdeči križ, Skavtske organizacije, Gasilna društva oprostitev taks, tako naj bi v bodoče uživala tudi vsa društva, včlanjena v Prosvetni zvezi, isto ugodnost. Svojo prošnjo opira na sledeče razloge:

1. Namen vseh naših prireditev je prosvetno-vzgojnega značaja. Vsled tega prosimo, da bi bila oproščena takse predavanja opremljena s skioptičnimi slikami, ali pa s poučnim filmom.

2. Gojimo smisel za ljudsko umetnost, zlasti za dramo in narodno pesem. Vsled tega prosimo, da bi bile takse proste vse dramatične predstave in vsi koncerti.

3. Borimo se proti pijančevanju in proti plesnim razvadam, katere gotovo moralno škodujejo vzgoji našega naroda. Zato prosimo, da se v bodoče postavi še višja taksa za vse prireditve, kjer se točijo alkoholne pijače in prirejajo plesne zabave.

4. Vse delo vršijo naše organizacije brezplačno in brez podpore od strani

države. S svojimi dohodki krijejo izdatke za knjige, čitalnice in obče koristne namene. Inventar si nabavljajo izključno z zgoraj naštetimi prireditvami.

5. Vse prosvetno delo je sedaj silno otežkočeno vsled tega, ker se mora za vsako poučno predavanje s slikami ali s filmom dobiti potrdilo od velikega župana, da je res predavanje poučno, dalje dobiti moramo dovoljenje od pristojne davčne oblasti, da so vstopnice takse proste in tretjič mora biti vse to vidirano od finančne kontrole. Z vsemi temi predpisi se cetežuje prosvetno delo med narodom.

Upamo, da bo visoko ministrstvo financ upoštevalo naše delo (saj smo priredili v letu 1928 750 poučnih predavanj) ter uvrstilo našo organizacijo po tarifni postavki 99 a, točka 4, kakor je to storilo z organizacijo Rdečega križa in pod točko 8 taksnega zakona.

Radiokonzerti in predavanja so vsake takse prosti, in sicer po tarifni postavki 99 d, po členu 105, odstavek VIII., točka 5 finančnega zakona za 1928-29. Kjer bi finančna kontrola temu ugovarjala ali nagajala, naznanite sproti vsak slučaj Prosvetni zvezi.

Izšel je II. zvezek knjižice »Dekliški oder« z zelo posreženo vsebino. Društvom ga toplo priporočamo. Naroča se pri Slovenski orliški zvezi, Ljubljana, Ljudski dom in stane 12 Din. Pri nakupu 5 izvodov 10% popusta.

Mati; po Andersenovi pravljici priredil Ksaver Meško. To igrico najtopleje priporočamo našim društvom za proslavo Materinskega dne 25. marca 1929. Vsako društvo naj se ta dan spomni Slovenske matere.

Kako ljubi mati? Ta film nudi Prosvetna zveza društvom kot proslavo materinskega dne. — Izposojevalnina znaša 250 Din.

Ali je vaše društvo že priredilo tečaje?

I. Kmetijsko-gospodarski tečaj: 1. Ljubzen do rodne grude (predava V. Zor), 2. Zadrugištvo in kmetijska skupnost (predava Fr. Gabrovšek), 3. Zemljiška knji-

ga, mapa in knjigovodstvo (predava ing. Porenta). 4. Živinoreja, prva pomoč pri živini (predava g. žvinozdravnik A. Rigler). 5. Testament, knjige uradnih vlog (predava dr. Mohorič).

II. Delavski tečaj: 1. Socialno varstvo dela in delavca, ter socialna zakonodaja (predava Fr. Erjavec). 2. Stanovska zavest delavca (predava Fr. Gabrovšek). 3. Delavska stanovanja (predava Jožko Dolinar). 4. Delavska organizacija (predava g. Gajšek). 5. Družba in društva (predava g. Gajšek).

III. Tečaj za žene: 1. Žena kraljica v družini. 2. Žena in sodobne organizacije. 3. Sodobna naloga slovenske žene. 4. Žena — dobra gospodinja. 5. Ženska enakopravnost.

IV. Dekliški tečaj: 1. Dekle v zgodovini Slovencev. 2. Lepota in čistost hiše in okolice. 3. Narodna pesem. 4. Dekle v življenju. 5. Dekliška organizacija.

V. Obrtniški tečaj: 1. Zgodovina celov (predava g. Brozovič). 2. Srednji stan in njegov socialni položaj (predava gospod Kremžar). 3. Obrtna zveza (predava ing. Molka). 4. Rokodelska društva (predava g. kan. Stroj). 5. Stanje obrtnika v naši državi.

Slovenska straža. Z zadoščenjem ugotavljamo, da si Slovenska straža zopet utira pot med narod. Saj je to nujno potrebno. A naša društva morajo tudi v narodni obrambi prednjačiti. Zato stopa danes Slovenska straža pred vse društvene odbornike in voditelje s predlogom, da vsako društvo posveti en dan Slovenski straži. Z dobro voljo se bo to dalo povsod izpeljati. Spored bi bil v glavnem sledeč: 1. Sv. m a š a : da od Boga izprosimo blagoslov za naš narod. 2. Shod z govorom narodno obrambne vsebine. 3. Popoldne a k a d e m i j a z deklamacijami, igro, petjem in govorom. — Vstopnina ali zbirke v prid Slovenske straže. — Vodstvo Slovenske straže izdeluje v ta namen celoten spored, ki bo v kratkem tiskan, da bo prirediteljem delo olajšano. Potrebna pojasnila daje tajništvo Slovenske straže v Ljubljani na Poljanskem nasipu št. 10, I. nadstropje.

Skioplična in filmska predavanja.

November.

Sv. Peter - Ljubljana: Cerkev in bratstvo; g. dr. G. Rožman. — Zagorje: Križev pot naših bratov ob Adriji. — Žiri: Clovek v prazgodovini; g. prof. Šimenc. Sv. Peter - Ljubljana: Egiptovski Jožef, Rdeča kapica; g. Košmerlj. Lichtenturn: Glavna mesta Evrope; g. Zor. — Leše: Potovanje v Nemčijo; g. Zor. — Šiška: Zrakoplovstvo; g. kat. Pivk. — Uršulinke - Ljubljana: Alice v čudežni deželi, Martin Krpan. — Uršulinke - Ljubljana: Glavna mesta Evrope; g. tajnik Zor. — Mladinski dom: Romunija; g. dr. V. Bohinc. — Prosvetno društvo Celje: Etna in Vezuv; g. prof. Mlakar. — Borovnica: Egiptovski Jožef, Novi zakon I. del; gospod Skebe. — III. drž. gimnazija: Šport, Zepelin; g. Seibitz. — Št. Peter - Novo mesto: Potovanje v Lurd; g. Vovko. — Borovnica: Križev pot, Vera, Snegulčica, Rdeča kapica; g. Skebe. — Št. Vid nad Ljubljano B. P. C.: Lurd; g. Zabret, dekan. — II. drž. gimn.: Križarske vojne. Jesenice: Sv. Cecilija; g. Križman. — Franč. prosveta: Sv. Cecilija; g. P. dr. R. Tominec. — Franč. kongregacija: Sveta Cecilija; g. P. dr. R. Tominec. — Trnovo: Zrakoplovstvo; g. kat. Pivk. — Breznica: Etna in Vezuv; g. prof. Mlakar. — Zagorje: Spiritizem; g. prof. Šimenc. — Sv. Peter - Ljubljana: Quo vadis, Kača tobak; g. Košmerlj. — Lichtenturn: Boj za severni tečaj; g. tajnik Zor. — Begunje pri Lescah: Cerkev in žena. — Kor. Bela: Beograd, Ljubljana, Zagreb; g. župnik Žbontar. — Semič: Koroška; g. Erklavec. — Uršulinke: Devica Orleanska; g. tajnik Zor. — Smlednik: Marija v slikah; g. Šavli, kaplan. — Sv. Jakob: Hrabri krojaček, Zakleta ladja; g. msgr. Steska. — II. drž. gimn.: Don Kihote, Ribničan Urban, Obuti maček. — Žiri: Belokrajina, Dolenjska, Domači zapor. — Breznica: Beograd; g. Gostiša. — Dob: Ob jadranski obali; gosp. Ambrožič. — Kamnik: Križev pot goriških Slovencev. Sv. Peter - Ljubljana: Etna; g. prof. Debevec. — Zagorje: Marija v slikah. — Boh. Bistrica: Mala Terezika, Čudeži Terezike. — Koprivnik: Mala Terezika,

Čudeži Terezike. — Krekova mladina Kočevje: Rudarsko življenje. — Šiška: Papež Pij XI.; g. P. Metod. — Stari trg pri Rakeku: Balkanska vojna, Turški boji; g. župnik Hafner.

December.

Zagreb: Preganjanje kristjanov v Mehiki; gosp. rektor J. Dostal; Uršulinke: Obuti maček, Don kihote; gosp. spiritual Cegnar. — Sv. Peter - Ljubljana: Sv. Cecilija; g. kpl. Košmerlj. — Semič: Vatikan; g. kpl. Erklavec. — Ljudska univerza, Maribor: Slovenske planine; gospod prof. Mlakar. — Savinjska podružnica SPD Celje: Jungfrau, Montblanc; g. prof. Mlakar. — Smlednik: Novi zakon I. del; g. Šavli, kpl. — Breznica: Devica Orleanska; gosp. kpl. Gostiša. — Šiška: Stari zakon II. del, Ribničan Urban; g. P. Bogdan. — Mladinski dom: Okultizem. — II. drž. gimn.: Lindberg, Smešni turisti. — Št. Vid nad Ljubljano BPC: Mala Terezika; g. kpl. Lovšin. — III. drž. gimn.: Zepelin, Hrošči, Črni maček. — Kor. Bela: Potovanje po Makedoniji; g. ravn. Gabrovšek. — Trbovlje: Marija v umetnosti; g. tajnik Zor. — Št. Vid pri Stični: Potovanje v Lurd; gospod tajnik Zor. — Uršulinke: Sv. Cecilija; g. tajnik Zor. — Kočevje: Karavanke, Podzemeljski svet, Stari zakon I. in II. del, Rdeča kapica, Kača tobak. — Kamnik: Dachstein; g. prof. Mlakar. — Sv. Jakob: Marija v slikah; gosp. msgr. Steska. — Škofja Loka: Katakombe. — Šenčur: Novi zakon I. in II. del. — Trnovo: Romunija; g. prof. V. Bohinc. — Marijanišče: Lindberg, Zrakoplov. — Ledita: Beograd, Zagreb; g. Wagner. — Gorje: Don Kihote; g. kpl. Bergant. — Šiška: Božič v slikah; g. P. Bogdan. — Št. Peter - Ljubljana: Cerkev in reveži, Marijin otrok; g. Košmerlj. — Smlednik: Papež Pij XI., Smešni turisti; gosp. kpl. Šavli. — Št. Peter - Ljubljana: Rusija; g. Šušteršič. — Uršulinke: Obuti maček; g. spirit. Cegnar. — Lichtenturn: Sv. Cecilija; g. tajnik Zor. — Uršulinke: Tarcizij; g. spirit. Cegnar. — Uršulinke: Quo vadis; g. spirit. Cegnar. — Št. Vid nad

Ljubljano B. P. Č.: Vožnja po Renu; gospod dekan Zabret. — Trnovo: Beograd; g. prof. Doleneč. — Marenberg: Francoska revolucija, O zvezdah; g. žpk. Messner. — Loški potok: Božič v slikah, Don kihote; g. kpl. Šmit. — Uršulinke: Od Hochgalla do Dachsteina; g. prof. Mlakar. — Sv. Krištof: Potovanje okrog sveta. — Marenberg: Marija v umetnosti; g. žpk. Messner. — III. drž. gimnazija: Ribničan Urban, Lisica zvitorepka. — Sv. Peter - Ljubljana: Sv. Stanislav, Obuti maček; g. Košmerlj. — Pliberk: Križev pot goriških Slovencev. — Ljubljanski Grad: Marija v umetnosti; g. profesor Ehrlich. — Boh. Bistrica: Montblanc; g. prof. Mlakar. — Trbovlje: Prosvetna zveza; g. tajnik Zor. Žensko društvo: Alica v čudežni deželi; g. Vencajz. Skavti: Smešni turisti.

Januar.

Semič: Pregarjanje kristjanov v Mehiki; g. kpl. Erklavec. — Sv. Krištof: Beograd; g. prof. Doleneč. — II. drž. gimnazija: Quo vadis, Kako postaneš kralj. — Koroška Bela: Montblanc; g. prof. Mlakar. — Šiška: Tarcizij; gosp. P. Bogdan. — Lichtenturn: Devica Orleanska, Boj za severni tečaj; gosp. tajnik Zor. — Kranj: London; g. tajnik Zor. — Zagreb: Cerkev in bratstvo, Cerkev in delavstvo, Cerkev in reveži, Cerkev in svoboda, Cerkev in žena — Judita. Uršulinke: Sv. Alojzij, Kaznovana nečimernost, Glavna mesta Evrope, Črni maček. — Trnovo: Amerika; g. prof. Šarabon. — Učiteljsko društvo: Slov. umetnost. — Kočevje Novi zakon I.—II., Meseci v letu, Martin Krpan. — Uršulinke: Slov. planine; g. prof. Mlakar. — Celovec: Centralna Evropa. — Rakitna: Pregarjanje kristjanov v Mehiki, Hrabri krojaček.

Filmi.

November.

Dijaški dom Ljubljana: Gorenjska. Frančiškanska prosveta: Plen vetra. —

Sela: Spovedna tajnost. — Uršulinke: Potovanje po Nemčiji. — Jesenice: Lurška prikazovanja. — Kranj: Katol. shod v Ljubljani. — Škofja Loka — Orlovsko okrožje: Nibelungi I. in II. del.

December.

Kranjska gora: Modri Natan. — Frančiškanska prosveta: Königsmark. — Vrhnika: Kako ljubi mati, Modri Natan. — Tržič: Modri Natan. — Kranj: Kako ljubi mati. — Golnik — Zdravilišče: Modri Natan, Kako ljubi mati. — Žiri: Modri Natan. — Radovljica: Modri Natan. — Breznica: Modri Natan. — Groblje: Spovedna tajnost. — Uršulinke: Biti ali ne biti, Kako ljubi mati. — Žensko društvo: Pustolovščine mačka. — Jesenice: Sevilla. — Lazaristi: Biti ali ne biti, Napoleon. — Kranj: Češka republika, Sveti Sebastjan. — Ježica: Kako ljubi mati. — Škofja Loka: Modri Natan. — Metnik: Spovedna tajnost. — Sv. Krištof: Königsmark. — Sv. Jakob: Königsmark. — Št. Vid nad Ljubljano B. P. Č.: Modri Natan. — Breznica: Spovedna tajnost.

Januar.

Vojnik: Kako ljubi mati, Jezusova mladost. — Mekinje: Spovedna tajnost. Radovljica: Rin Tin Tin, Čehoslovaška. Trbovlje: Rin Tin Tin. — Hrastnik: Rin Tin Tin. — Kamnik: Francoska mornarica I.—II. — Trnovo: Gorenjska, Biti ali ne biti. — Tržič: Spovedna tajnost. — Lichtenturn: Rin Tin Tin. — Vič: Rin Tin Tin. — Jesenice: Biti ali ne biti, Gorenjska, Potovanje po Nemčiji. — II. drž. gimnazija: Francoska mornarica I. in II. del. — Kranj: Rin Tin Tin. — Tržič: Rin Tin Tin. — Breznica: Sveti Sebastjan. — Lazaristi: Napoleon I. do III. del. — Franč. prosveta: Eskima. — Uršulinke: Rin Tin Tin.

Prosvetna zveza v Ljubljani

Mali kino.

Posestnike malih kino-aparatur opozarja Prosvetna zveza, da ima v zalogi sledeče filme:

Poučne:

1. Napoleon (6 delov).
2. Pasterjevo življenje in njegova dela (1 kolo).
3. Osmo olimpijada (100 m).
4. Življenje Eskimov (100 m).
5. Pressa. Svetovna tiskovna razstava v Kolinu l. 1928. (100 m).
6. Lepote Slovenije: Bohinj, Bleč, Kamniška Bistrica (100 m).
7. Kalenje rastline (100 m).
8. Kristusovo življenje (500 m).

Drame:

1. Žrtve viharja (200 m).
2. Ljubezen do Marije (100 m).
3. Biti ali ne biti (100 m).
4. Königsmark (200 m).
5. Advokat (100 m).

Smešnice:

1. Šarlo igra golf in Janez Petelinček lepi plakate (100 m).

2. Pustolovščine modrega muca (100 m).

3. Spiritistična seja.

Opomba: Izposojevalnina za enkratno rabo 100 m, ki teče približno 25 minut, je 15 Din. V zalogi ima male kino-aparaturate z vsemi pritliklinami s pogonom na motor, upor rezervne žarnice stane 3300 Din.

Knjigoveški tečaj je priredila Prosvetna zveza za knjižničarje 2. februarja. Tečaja se je udeležilo 10 delegatov raznih društev. Tečaj je vodil g. akademik Oskar Tominec.

Maskerski tečaj je bil 3. februarja v prostorih Prosvetne zveze. Udeležilo se ga je kljub hudemu mrazu 12 maskerjev iz naših prosvetnih društev. Tečaj je vodil g. inž. Ivan Pengov.

Režiserski tečaj, ki je bil namenjen režiserjem po ljudskih odrih, se je vršil 10. februarja. Udeležilo se ga je 14 režiserjev. Tečaj sta vodila g. okrajni glavar Narte Velikonja in akademik g. Miloš Stare.

Potovanja in izleti Prosvetne zveze

Prosvetna zveza priredi letos sledeča poučna in zabavna potovanja in izlete:

1. **III. Romanje v Lurd**, od 21. aprila do 1. majnika. Odhod iz Ljubljane 21. aprila zjutraj z brzovlakom preko Trsta, Benetk, Milana, Genove, kjer je prenočišče, dalje po laški Revieri do Ventimiglie, preko Nizze, Marseillesa (prenočišče), v Lurd, kamor dosepejo izletniki v četrtek dne 25. aprila. Tu ostanejo do 29. aprila, na kar se vrnejo po isti poti proti domu. Nazaj grede se ustavijo v Nizzi in v Milanu. V Ljubljano dosepejo 1. majnika proti večeru. Stroški za III. razred brzovlaka, hrano in stanovanje znašajo 2900 Din. Priglasiti se je treba za to potovanje do 21. marca. Potovanje se vrši, ako se priglasijo vsaj 20 izletnikov.

3. **Majniški izleti** so projektirani letos na Koroško, in sicer s pomočjo avtobusov. Prva tak izlet bo 11. majnika,

soboto zjutraj. Odhod iz Ljubljane z jutranjim gorenjskim vlakom do Tržiča. Od Tržiča preko Ljubela v Celovec in k Gospesveti. Prenočišče ob Vrbskem jezeru. 12. majnika z avtom na Osojsko jezero, Beljak, preko Podkorenskega sedla v Kranjsko goro in z avtom do Kranja. Odtod zveza z vlakom proti Ljubljani. Hrana, stanovanje in vožnja za osebo bo znašala 325 Din. Za Binkoštno praznike, t. j. 19. in 20. majnika se vrši z istim sporedom isti izlet. Ti izleti se vršijo le, če se oglasi vsaj 20 izletnikov. Priglasiti se je treba do 1. majnika v pisarni Prosvetne zveze.

Pisarna Ljudskega odra v Ljubljani posluje vsak dan — razen nedelje in praznikov — od 10—12 dop. in od 4—7 popoldne.

Društva poročajo

Prosvetno društvo na Jezerskem. Poročilo o delovanju društva v mesecih november, december 1928, januar in februar 1929.

V novembru so člani ob nedeljah popoldne, kadar je bilo lepo vreme, izravnali zemljišče, kjer naj bi stal društveni dom.

V decembru je dramatični odsek začel z vajami za igro »Lovski tat«. Igra se je uprizorila 26. decembra, in sicer v gostilni pri »Hudinu« na Sp. Jezerskem, kjer je društvo v ta namen dobilo eno sobo v prvem nadstropju. V tej sobi je prostor za oder in za 90 gledalcev (50 sedežev in 40 stojišč). Poleg te večje sobe sta še dve manjši sobici, in sicer ena za garderobo, a druga za maskiranje. Sobici sta prav majhni. Društvo plača za uporabo vseh sob od vsake prireditve lastniku 100 Din. Igra 26. decembra je dobro izpadla in je bila dobro obiskana. Čistega dobička je bilo okrog 500 Din. Dne 31. decembra je društvo priredilo v hotelu »Kazina« na Zg. Jezerskem Silvestrov večer. Prireditve je imela prav malo jedra, ker smo morali brez odra uprizoriti par kratkih šaljivih prizorov. Med prizori je bilo malo petja in godbe, dražba torte in šaljiva pošta. Ljudi je bilo okrog 90 in je bilo okrog 950 Din čistega dobička.

V januarju je društvo ponovilo pri »Hudinu« igro »Lovski tat«, in sicer 6. januarja. Igra je bila slabo obiskana in je bilo okrog 250 Din čistega dobička. A toliko dobička je bilo le zato, ker je

društvo pri tej kakor tudi pri obeh prejšnjih prireditvah prodajalo pecivo (buhtelne), kar prinese vsakokrat okrog 100 Din čistega dobička. Proti koncu meseca so se začeli učiti igro »Tri sestre«.

V januarju nam je Mihael Megušar nakazal še 9651,50 Din za les, ki smo ga dobili od države in je s tem ves dolg poravnal. Za 150 m³ lesa smo torej dobili 21.651,50 Din, kar je naloženo v Zadr. gosp. banki v Kranju.

Februar. Na svečnico je društvo gostovalo v Preddvoru z igro »Lovski tat«. Igra je bila dobro obiskana in je bilo po odbitku vseh stroškov, ki so bili vsied prevoza in hrane za igrance precej veliki (okrog 400 Din), še okrog 350 Din čistega dobička. — 10. februarja smo hoteli prirediti igro »Tri sestre«. Ker pa so bile ta dan na večih krajih veselice in je bilo pričakovati slabega obiska, se je igra preložila na 24. februarja. Ta dan je bila torej igra »Tri sestre« in »Kmet in fotograf«. Obisk igre je bil srednji in je bilo vsega okrog 350 Din čistega dobička.

Društvena seja je skoro redno vsak mesec po ena. Ni pa bilo seje v februarju.

Društvo je dobilo od škofijstva dovoljenje, da se za društveni dom lahko dela ob nedeljah popoldne po popoldanski službi božji.*

* Ta dopis je dokaz, da se tudi v skromnih razmerah za prosveto lahko dela.

Vsebina: Dr. I. Pregelj: Naše najvišje. A. Košmerlj: Bistven namen katoliške akcije. — Pevski odsek. Fr. Govekar: Viktor Parma kot človek in skladatelj. — A. Jobst: O osebnosti pevovodje. — D.: Nove skladbe. — Ljudska knjižnica. Nove knjige. — Kino odsek. Kulturni film in ljudska izobrazba. Dobri filmi. Kino za mala društva. — Odbor. Skioptična in filmska predavanja. — Prosvetna zveza v Ljubljani. — Potovanja in izleti Prosvetne zveze. — Društva poročajo. Prosvetno društvo na Jezerskem.
